

BROEN

Medlemsblad for
FREDENSBORG-HUMLEBÆK LOKALHISTORISKE FORENING
3. årgang nr. 1 – Forår 2016

Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske medlemsblad Broen, udkommer 2 gange årligt og udsendes til foreningens medlemmer m.fl.

Forsidefoto: Siddende kvinde - skulptur af Alice Buchhave i Øresundshjemmets have. Fotograf: Heidi Ølgaard, november 2015.

Indholdsfortegnelse:

Meddelelser fra foreningen	side 3
Bivognen i Humlebæk	side 4
Med dyrlægen på sygebesøg	side 7
Program	side 11
Humlegården	side 15
"En Vanvittig Lystrejse"	side 20
Bøger af lokal interesse	side 22

Redaktør: Peter Heiberg - **Forsidegrafik** mm: Per Eckart Hansen
Nørredamsvej 3, 3480 Fredensborg
peter@heibergs.net - tlf. 5062 1947

Oplag: 600 eksemplarer - ISSN 2246-2570
Deadline for næste nummer af medlemsbladet er:
1. august 2016
Materiale sendes elektronisk til bladets redaktør.

Meddelelser fra foreningen

Foreningen ønsker sine medlemmer Godt Nytår.

Endnu et godt år for foreningen. Medlemstallet ligger stabilt, vi har i 2015 fået 49 nye medlemskaber, så vi ved årets udgang har 401 husstande som medlemmer.

I 2016 fastholder vi kontingentet på 160 kr. Girokort bliver udsendt sammen med dette nummer af BROEN og skal være betalt inden generalforsamlingen. Vi beder om at de, der har mulighed for det, betaler over NETBANK, det gør det nemmere for kassereren.

Desværre er posthuse i stor udstrækning nedlagt, så det kan være svært at betale girokort, men medbring det evt. til et møde og betal der. Jeg vil gøre opmærksom på vores generalforsamling d. 25. februar, der er vedtægtsændringer på Dagsordenen. Medlemmer kan få Vedtægterne tilsendt eller hente printe dem ud via hjemmesiden.

Årets arrangementer har som sædvanlig været godt besøgt, jeg vil især fremhæve vandring i kommunens Kulturmiljøer, som vi arrangerede i samarbejde med Fredensborg Arkiverne De har været rigtig godt besøgt, og giver os anledning til, at foretage vandring i andre miljøer i kommunen.

Læg mærke til, at der i forårets program, som findes på bladets midtersider, er en vandring i Lave Skov med Niels-Jørgen Petersen. I anledning af 70 året for Danmarks Befrielse udgav foreningen en samling af erindringer fra besættelsen, en del af artikler, der har været bragt i tidligere årsskrifter, men der var også nye. Heftet "Erindringer fra Besættelsestiden i Asminderød- Grønholt kommune" kan købes for 75 kr.

Bent Skov Larsen

Bivognen i Humlebæk

Af Ernst Tursø

Harald Miehe Madsen (1890 - 1949). Dansk komiker og artist. Dannede par med Carl Schenstrøm (1881-1942) i filmrollerne som "Fyrtårnet og Bivognen".

Harald Madsen hed han. Hans fulde navn var Harald Martin Bergmann Madsen. Der var kun få, der kendte ham under det navn. Men fra 1920'erne opnåede han at blive kendt i det meste af verden som den ene del af skuespillerparret "Fyrtårnet og Bivognen". I dag er han igen glemt af de fleste, kun den ældre generation husker stadig stumfilmens umage par.

*Bivognen alias Harald Madsen i
Hans Scherfigs bidske streg.*

Som nykonfirmeret kom han til cirkus Miehe. Han var en habil rytter, kunne spille violin og tromme, og han blev oplært som akrobat og slangemenneske, hvorefter han blev tredjemand i klovnennummeret "Brødrene Miehe" sammen med den kendte klovn August Miehe. På det tidspunkt tog han navneændring til Harald Miehe Madsen. I 1921 mødte han filminstruktøren Lau Lauritzen senior, som han havde kendt fra barndommens dage. Lau søgte en partner til skuespilleren Carl Schenstrøm. De skulle danne et komikerpar, og valget viste sig at være genialt. Schenstrøm var den lange, radmagre, forhulede vagabond med det bedrøvelige overskæg, mens Harald Miehe Madsen var den lille, runde mand med det enfoldige ansigt, de dybe panderynker og de bævende læber mellem smil og gråd. Hver for sig havde de ikke succes som skuespillere. Men sammen blev de verdensberømte – og de tjente gode penge på filmene.

På svensk hed de "Fyrtornet og Slåpvagnen", i Tyskland kaldte man dem "Pat und Pataschon" og i Norge blev de døbt "Telegrafstolpen og Tilhængeren". Hollænderne gav dem navnet "Watt en Halwatt". Helt til U.S.A. nåede deres ry som "Ole & Alex".

Det startede i 1921 med stumfilmen "Film, Flirt og Forlovelse" samt "Han, Hun og Hamlet" fra 1922. De fleste film havde treleddede titler med bogstavrim som f.eks. "Professor Petersens Plejebørn" (1923) og "Takt, Tone og Tosser" (1924). Filmselskabet Palladium producerede ca. 4 spillefilm om året med

parret, der blev instrueret af Lau Lauritzen senior. Filmenes storhedstid var 1920'erne og 1930'erne. Men senere blev nogle af stumfilmene eftersynkroniserede, og langt ind i 1950'erne blev de vist ved børneforestillinger om søndagen i biograferne.

De to mænd var vidt forskellige i temperament, sindelag og uddannelse og kunne ikke udstå hinanden privat. Da tonefilmen kom frem, dalede komikerparrets succes, og senere optrådte Harald Miehle Madsen igen som cirkusartist fra 1934. Han købte sin egen teltcirkus "Cirkus Bergmann Madsen" og turnerede i Danmark i 1939 som cirkusdirektør med et udsøgt ensemble af artister. Kun en enkelt sæson blev det til. Besættelsestidens restriktioner gjorde det umuligt at fortsætte med at rejse rundt i Danmark. Teltet blev solgt, og han måtte annullere de allerede indgåede kontrakter og betale artisterne erstatning for deres tabte gage. Hele hans formue forsvandt, og i hans sidste tid måtte han klare sig med tilfældige småroller. Sin filmkarriere måtte han efterhånden også indstille på grund af sygdom, og i filmen "Med fuld musik" (1933) blev rollen som "Bivognen" overtaget af skuespilleren Hans W. Petersen. Harald Madsen var psykisk syg og led i perioder af forfølgelsesvanvid. Han mente blandt andet, at projektørerne ved optagelserne udsendte dødsstråler mod ham. Det blev så ekstremt, at han bar blyplader under sit kostume og havde kulbuerør i bukselommerne for at standse strålerne.

Harald Madsen boede fra 1920'erne i "Havets Minde", Dageløkkevej 12 i Sletten. Huset blev opført af dykker og fisker Jens Jensen og lå oprindelig på stranden i den sydlige ende af landsbyen. Men huset blev taget af havet, og da det blev genopført på en anden grund, fik huset sit navn "Havets Minde". Harald Madsen flyttede senere til Ny Strandvej 72, Humlebæk i villaen "Hvidsten", der i 1950'erne blev indrettet til Humlebæks politistation. Han blev med tiden mere og mere indesluttet og havde vanskeligt ved at omgås mennesker. Han var ofte nedtrykt og mistænksom og levede mod slutningen med frygt. Derfor rejste han et højt plankeværk om sin ejendom for at beskytte sig.

Bivognen (t.v.) ved villaen "Havets Minde", Sletten. (Privatfoto fra omkr. 1930 og SAVEfoto, fra 1995 af Dageløkkevej 12)

I oktober 1944 flyttede han for sidste gang teltpælene, nu til et par usle værelser på 1. sal i villa "Solbakken", Usserød Kongevej 23 i Hørsholm sammen med sin hustru Inga, der var født i Oslo. Hun optrådte nogle få sæsoner som syngepige i "Sommerlyst" på Bakken efter 1949.

Harald Madsen døde 59 år gammel som en fattig mand efter lang tids sygdom i Usserød den 13.7.1949 og blev begravet på Hørsholm kirkegård.

Kilder:

Bast, Jørgen: Bivognen er død. I: Berlingske Aftenavis. 13.7.1949.

Christiansen, Jens Erik: Bivognen. I: Ugebladet for Hørsholm og Omegn. 2007.

Engberg, Harald: Det halve af to. I: Politiken, 14.7.1949.

Engberg, Marguerite: Fy & Bi. 1980. 156 sider, ill.

100 års dansk film. Redigeret af Peter Schepelern. 2001. 445 sider, ill.

Jakobsen, Lars: Fyrtårnet og Bivognen – filmens helte. 2002. 111 sider, ill.

Kragh-Jacobsen, Svend: Bivognen død i Gaar. I: Berlingske Tidende, 14.7.1949.

Schenstrøm, Carl: Fyrtaarnet fortæller. 1943. 154 sider, ill.

Walsted, Otto: Den danske Komiker, der blev verdensberømt. I: Nationaltidende, 14.7.1949.

Harald Madsens villa "Hvidsten", Ny Strandvej 72. (SAVE-foto)

Med dyrlægen på sygebesøg

- Fra proprietærgård til parcelhuskvarter

Af Per Marstrand

Når man kører på Kongevejen fra Fredensborg mod Hørsholm og drejer af ved den store rundkørsel mod Humlebæk, passerer man to parcelhusudstyknings- ninger. Asmundshøj på venstre side af vejen, og Vilhelmsro på højre side. Her kørte jeg som barn i 1950-erne med min far. Han var dyrlæge i Hillerød og besøgte ofte Vilhelmsro i tjenstligt ærinde.

Dengang var der kun marker, hvor Brugsen, villakvarteret og skolen er placeret i dag. Langs vejen var der lidt buske, kratbevoksning og enkelte vejtræer. Kort før man kommer til den nye skole, var der dengang en meget "statelig" nedkørsel til Vilhelmsro. En allé på ca. 100 meter med høje linde- og kastanje- træer. Nedkørslen skrånede ned mod gården, og man fortsatte gennem en port ind på gårdspladsen med avlsbygninger på venstre side og hovedbyg- ningen lige for. Ejeren af Vilhelmsro var proprietær Sven Mathiasen, der selv stod for driften med hjælp fra en fodermester og et par karle og piger.

Vilhelmsro har ligget på dette sted (under forskellige navne) siden udskiftning- en, hvor den i 1671 som gård nr. 7 blev placeret ved Kongevejen overfor Tulstruplund. Det samlede areal udgjorde inden udstykningen 126 tdr. land, der fordelte sig således: Ager 116,5 tdr. land, eng 4 tdr. land samt have, gårdsplads og andet 5,5 tdr. land.

Sven Mathiasen købte Vilhelmsro i 1948, hvor der fandt en stor ombygning sted. Gården bestod derefter af en fritliggende trefløjet hovedbygning opført af hvidkalket grundmur og gennemgående frontspids på midterfløjen. I byg- ningen var der i stueplan kontor, spisestue, dagligstue og stor havestue samt stort landkøkken, bryggers, folkestue og mandskabsrum. På 1. sal familiens soveværelser og kamre til karle og piger. Det var almindeligt dengang, at ansatte på gårde ud over løn fik kost og logi. Avlsgården bestod af en fritlig- gende trælade, maskinhus samt tre staldlænger opført med hvidkalket grundmur med brandsikrede lofter og eternittage. På gårdspladsen lå yderli- gere et mindre beboelseshus. Længerne var indrettet til stalde og opbevaring af foder, halm m.m. Besætningen bestod af ca. 50 malkekøer og 50-70 ung- kreaturer.

Når jeg som dreng med min far kørte ind på Vilhelmros gårdsplads, var det altid med en forventning om, at jeg nu skulle opleve noget spændende. Min fars akutbesøg kunne være til trommesyge (forstoppelse) eller hjælp til en ko,

Haven ordnes - i billedet forrest Sven Mathiasen før præsident Heinemanns besøg i 1970 (Fredensborg Arkiverne).

der havde problemer med at kælle. Men for det meste var det blot rutinebesøg med mælkekontrol og behandling af køer med yverbetændelse. Jo længere min far arbejdede, jo længere tid havde jeg til at gå på opdagelse. Ofte var det med Henrik sønnen på gården. Var der jordbær, ærter eller frugt i køkkenhaven? Eller nyfødte kattekillinge på høloftet? Var jeg særlig heldig, kunne jeg få lov at køre med i marken på en traktor. Jeg husker det stadig som spændende og lærerigt, og jeg kan i dag let fremkalde billeder på min netinde fra dengang. Jeg var også et år til juletræsfest på Vilhelmsro i den store folkestue sammen med nabo-

er, venner og personale. Det var med et kæmpe, højt juletræ helt til loftet.

Sven Mathiasen var ifølge min far en dygtig landmand med styr på driften. Hans malkekøer havde høje ydelsestal, og der var et minimum af sygdom i besætningen. Han var velanskreven i landbo-kredse, og i 1970 fik han noget at være stolt af. Vilhelmsro blev udpeget som en "typisk dansk bondegård", og det betød, at den tyske forbundspræsident Gustav Heinemann sammen med kong Frederik den 9. kom på besøg.

Nogenlunde samtidig var Vilhelmsros areal kommet i inderzone, hvilket medførte, at Sven Mathiasen ønskede at nedlægge landbruget og udstykke arealet til parcelhusbyggeri. Sven Mathiasen udtalte til Frederiksborg Amts Avis, at han jo ikke havde bestemt at hans gård kom i inderzone, og at han absolut ingen indflydelse havde haft på sagen. Efter at kommunen havde udarbejdet en lokalplan valgte Sven Mathiasen selv at stå for udstykningen af arealet med hjælp fra et ejendomshandlerfirma. Det krævede stor kapital at gennemføre byggemodningen med veje, kloakering og med cykel- og gangstier placeret i niveau under vejene og med tunneler ført under Humlebækvejen, så udstykningen kunne hænge sammen med Asmundshøj.

I 1973 blev 1. etape udbudt med grunde til salg for 110 000 og med 30 000 kr. i udbetaling. Resten af købsprisen skulle være som pantebreve. Sven Mathiasen

Sylvest Jensen luftfoto fra slutningen af 1937 (Fredensborg Arkiverne).

havde et ønske om at sælge til privatpersoner og ikke til byggefirmaer, da han helst så udstykningen bebygget med mange forskellige huse. Først i sidste etape kom der større byggerier til med ens byggeri herunder andelsboliger.

Hele byggesagen forløb bestemt ikke uden problemer, og det kan nævnes, at en stagnation i salget på et tidspunkt gav Sven Mathiasen problemer med likviditeten, idet der var højere skat af jord i inderzone og den store låntagning skulle forrentes. At flere solgte byggegrunde gik på tvangsauktion med tab af pantebreve, gjorde heller ikke sagen lettere. Undervejs opstod der også en tvist mellem Asminderød-Grønholt Kommune og Sven Mathiasen. Denne tvist sluttede først efter ca. 5 års "tovtrækkeri" med, at de involverede borgmestre Svend Erik Christiansen og senere John Hemming valgte at afslutte sagen med udbetaling af en erstatning på 250 000 kr. til Sven Mathiasen.

Tvisten stod om følgende: Efter det meget store jordarbejde med etablering af kloakker, stisystemer og veje, forsvinder tilløbet til en lille sø på arealet. Den tørrer ud, og man vælger at trække jord hen over til en ekstra byggegrund. Kommunen stiller krav om at få søen genetableret, eller, hvis det ikke kan lade sig gøre, at få arealet udlagt til fælles grønt område. Sven Mathiasen ønsker naturligvis at kunne sælge arealet til en byggegrund. Sagen vandrer nu rundt

i "systemet" til følgende instanser: Hovedstadsrådet, Fredningsstyrelsen, Planstyrelsen, Miljøministeriet, Taksationskommissionen og Overtaksationskommissionen.

Ved afslutningen udtalte borgmester John Hemming til Frederiksborg Amts Avis, at kommunen ikke vil bruge flere skatteyderkroner og mere tid på at indbringe sagen for domstolene. Så kommunen udbetalte beløbet til Sven Mathiasen.

Vilhelmsro blev revet ned i februar 1984, og restjorden blev videredrevet fra Toftegård i Langstrup, som ejedes af sønnen Henrik Mathiasen.

Sven Mathiasen fortsætter som landmand på Øllingegård i nærheden af Skævinge, hvor han er med til en omlægning af driften til et økologisk landbrug, og hvor det lille økologiske mejeri "Øllingegårds Mejeri" får til huse.

Kilder:

Artikler fra Frederiksborg Amts Avis
Danmarks større gårde bd. 2 1962
Min egen hukommelse.

Sven Mathiasen foran stuehuset til Vilhelmsro i august 1976. Stuehuset blev revet ned i 1984 (Fotograf: Anne Sophie Rubæk Hansen - Lokalhistorisk Arkiv for Alsønderup og Tjæreby).

Program - Forår 2016

Salpetermosen - et arkæologisk overflødigshorn

Tidspunkt: 12.01.2016 kl. 19:30 | **Mødested:** Lindehuset, Fredensborg | **Varighed:** 2 timer

Siden 2012 har Museum Nordsjælland været i gang med forundersøgelser og udgravninger i Salpetermosen forud for anlæggelsen af det kommende Supersygehus. Arkæolog og museumsinspektør Claudio Casati fra museet vil fortælle om udgravningernes hidtidige forløb og vigtige fund.

Generalforsamling 2016

Tidspunkt: 25.02.2016 kl. 19:30 | **Mødested:** Humlebæk Bibliotek | **Varighed:** 2 timer

Dagsorden ifølge lovene. Efter generalforsamling vil byrådsmedlem, formand for Fredensborg kommunes kulturudvalg Ulla Hardy Hansen fortælle om kommunens kulturpolitik set i lyset af rapporten Fremtidens Fredensborg.

Humlebæks lyksaligheder

Tidspunkt: 10.03.2016 kl. 19:30 | Mødested: Humlebæk Bibliotek | Varighed: 2 timer

Bo Bjørnvig, herboende journalist og anmelder ved Weekendavisen, vil denne aften fortælle om folk og fæ i Sletten, Dageløkke og Humlebæk i 1950'erne. Oplevet af én, der flyttede 'ind' som treårig i 1950.

Krogerup Gods 1656 -1946

Tidspunkt: 31.03.2016 kl. 13:00 | Mødested: Lindehuset, Fredensborg | Varighed: 2 timer

Bent Skov Larsen vil fortælle om det lille Krogerup gods og slægterne Rostgaard og Brun, der har ejet godset. Til slut fortælles om godset under Danmarks besættelse.

Sommerhus, skole og vandrerhjem

Tidspunkt: 21.04.2016 kl. 19:30 | **Mødested:** Fredensborg Vandrerhjem, Østrupvej 3 | **Varighed:** 2 timer

Vandrerhjemmet kan i år fejre sit 25 års jubilæum. Charlotte og Anders Fosdal, værtspar siden 2015, vil fortælle om og vise rundt i vandrerhjemmet.

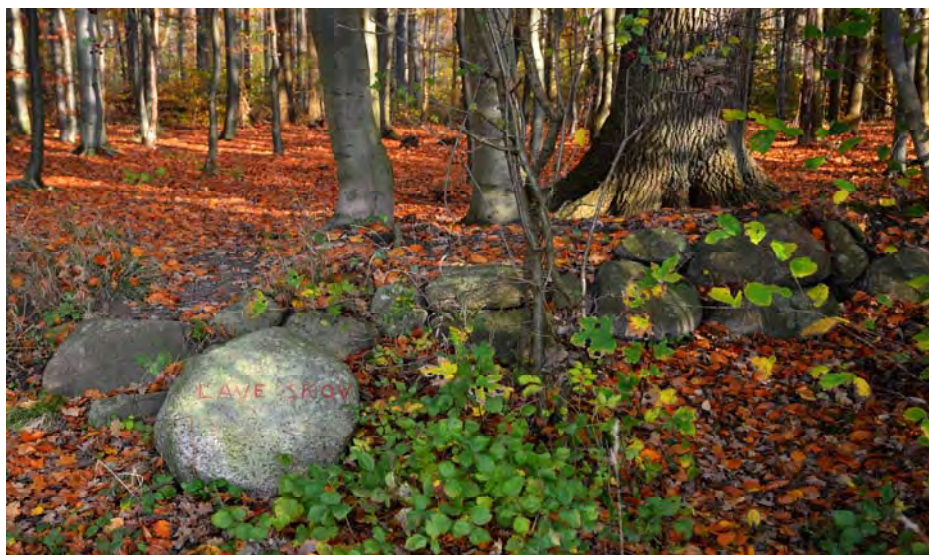
Peter Heiberg vil fortælle om husets over hundrede år historie og de smukke naboejendomme Krogen (1920) og Zoar(1902).

Forårsvandring i Lave Skov!

Tidspunkt: 30.04.2016 kl. 14:00 | **Mødested:** Festpladsen ved indgangen fra Gl. Strandvej | **Varighed:** 2 timer

Tag med på en vandring i Lave Skov Niels-Jørgen Pedersen fortæller erindringer og løst og fast fra skovens historie.

Vi mødes på festpladsen ved indgangen fra Gl Strandvej. Parkering er mulig ved Peder Mads Strand.

Indmeldelse:

Jeg ønsker at blive medlem af Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske Forening.

Kontingentet er i 2016 160 kr.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. : _____ By: _____

E-mail: _____

Indmeldelse sker ved fremsendelse af udfyldt blanket til foreningens formand Bent Skov Larsen eller kan gøres via foreningens hjemmeside.

Foreningens vedtægter findes på hjemmesiden:

<http://www.fredensborg-humlebaek-lokalhistorisk.dk/>

Humlegården

Af Peter Heiberg

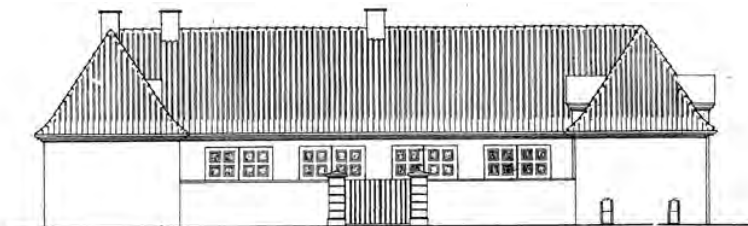
Grosserer Isak Siesbys "Villa Kullaberg", Tibberup. Staldbygning og domestikbolig hertil opførtes i 1919, dog i behørig afstand af villaen (Postkort ca. 1935).

Under Første Verdenskrig blev der tjent meget store formuer på spekulation i handel og værdipapirer. En af dem der havde heldet med sig var kaffegrosserer Isak Siesby. Da krigen var slut kunne han udvide sin villa på Gammel Strandvej (nuv. 244A) og i behørig afstand fra den placere en større bygning med garager og stald med domestikboliger på førstesalen.

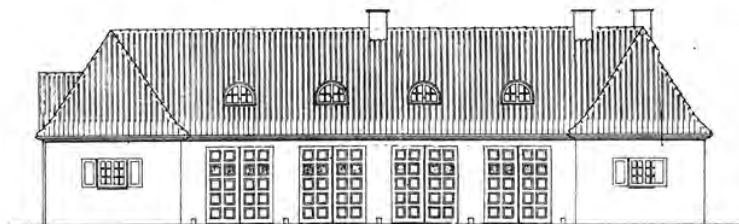
Ved forskellige tilkøb havde grosserer Siesby fået skabt sig en stor park til Villa Kullaberg, som strakte sig på begge sider af Tikøb og Asminderød-Grønholt kommuner. Garagebygningen blev opført i sidstnævnte kommune. Da Kullaberg i 1929 blev solgt, udstykkedes en del af parken til sommer- og weekendhuse. Matriklen med garageanlægget blev købt af komponisten Lauritz Howalt og indrettet til pensionat, der fik navnet Humlegården. Han og hustruen Juline drev pensionatet frem til 1944.

Råkostkursted

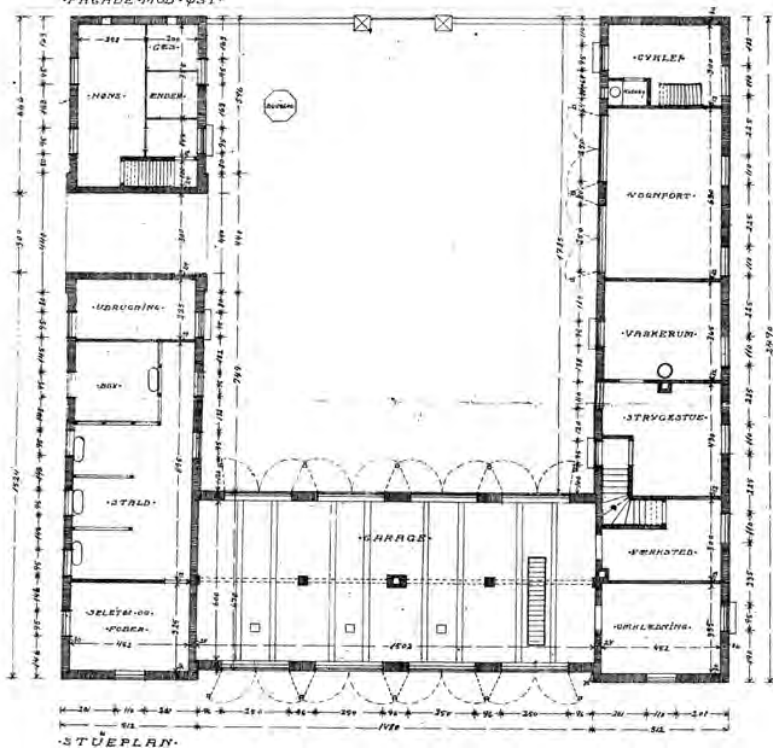
Baseret på egne sygdomsoplevelser med et mavesår var lægen Kirstine Nolfi (1881-1957), som ung blevet vegetar. Ved kostomlægningen var hun sikker på, at den havde helbredt hende. Et senere udbrud af brystkræft mente hun,

·FACADE·MOD·VEST·

·FACADE·MOD·ØST·

·STUEPLAN·

Arkitekt N. Hatting-Jørgensens tegning fra 1919 til Kullabergs garager og stald med domestikboliger i tagetagen (Fredensborg Kommunes Byggesagsarkiv).

at have kureret ved at overgå til kun at indtage vegetarisk råkost. Med baggrund i sine egne erfaringer var hun således helt overbevist om, at råkost i to tilfælde havde reddet hendes liv. Det skrev hun om i bøgerne: *Råkostens Betydning for Sundhed og Sygdom* (1943), og *Den levende Fødes Betydning for Folkesundheden* (1944).

Kirstinne Nolfi skrev "Jeg var jo læge, så nu måtte jeg anvende min indvundne erfaring i større målestok til at hjælpe mine syge medmennesker". Bøgerne gav hende så meget medvind, at hun indrettede sit hjem i Brønshøj til formålet. Her kunne hun have fire-fem patienter boende på råkostkur.

Søgningen blev dog så stor, at hun sammen med sin mand i 1944 købte Humlegården. Den blev indviet som kursted på hendes fødselsdag d. 14. april 1945. På Humlegården var der plads til 80 gæster.

De næste ti år var Humlegården på samme tid både meget søgt og populært, men samtidigt også meget forkættet. Fra lægeside var hendes kure genstand for overbærenhed og i værste tilfælde direkte hån. Helt galt gik det, da en ung mand døde på Humlegården. Der blev indledt en retssag, hvor hun dog blev frikendt for uagtsomt manddrab, men måtte betale en stor bøde. Efterfølgende blev hun ekskluderet af Lægeforeningen. I den lille bog:

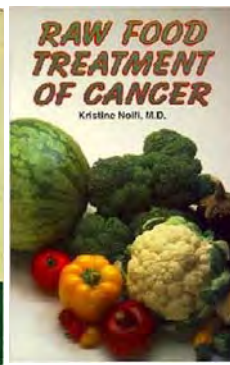
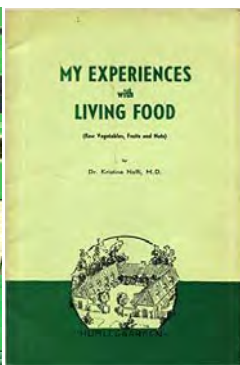
Mit forsvar (1946) tog hun til genmæle. Yderligere et par retssager blev rejst, som blev frafaldet, da hun i 1949 valgte at drive Humlegården som råkostkursted uden lægeautorisation. Hun døde i 1957 af kræft. Interessen for hendes tanker og kure forsvandt dog ikke med hende. Bogen om levende føde udkom så sent som i 1983 i en 11. udgave med titlen: *Råkost-kuren*.

Platte fra Humlebæk Keramik med tak fra taknemmelige patienter til Kirstine Nolfi i 1946.

Kirstine Nolfi (1881-1957).

Kirstine Nolfis bog om levende føde fra 1944 fik under raw food-bølgen for et par år siden en renæssance, hvor den udkom i nye oplag på bl.a. engelsk.

Holistisk og komplementært kræfthospital

I 1979 overtog den karismatiske læge Finn Skøtt Andersen Humlegården, som han kaldte Danmarks eneste holistiske og komplementære kræfthospital. Fra dag et og de følgende over 30 år var der debat om den behandling og de kure, som blev ydet på stedet.

I hans kræftbehandlinger indgik foruden råkost også misteltenekstrakt samt brug af apparater benævnt organakkumulator, magnetbænk og helkropshyperterami. Humlegården var meget søgt af kræftpatienter fra hele Norden. De enkelte behandlingsforløb kunne let koste over 200.000 kr. Ekstra Bladet kunne på et tidspunkt berette om en kræftsyg mand, der blev tilbudt at blive cheflægens personlige butler, da han ikke længere havde råd til sit ophold på Humlegården.

Efter et besøg af Sundhedsstyrelsen i 2008 og 2011 kom der påbud derfra, som blandt andet beskrev manglende information af og samtykke fra patienterne. Skøtt Andersens lægeautorisation var tæt på at blive inddraget. Nogle måneder efter påbuddets udstedelse i 2011 døde han 74 år gammel.

Da boet efter Skøtt Andersen blev gjort op i sommeren 2012 viste det sig, at gælden var i alt på 40 mio. kr. Årsagen til store gæld må bl.a. tilskrives købet i 2004 af det da IKEA-ejede Kullaberg. Humlegården blev som følge heraf erklæret konkurs. Patienter og ansatte var dog forinden taget eller sendt hjem. I april 2013 kom Humlegaarden på tvangsauktion ved fogedretten i Helsingør. Ejendomsværdien var sat til 14.3 millioner kr.

Blå Kors tager over

På tvangsauktionen købte den kirkelige og sociale organisation Blå Kors Humlegården. Blå Kors havde i 14 år holdt til på Stockholmsvej i Espergærde. På Humlegården blev der med plads til 28 beboere, plads til dobbelt så mange.

Beliggenheden og ejendommens indretning med værelser med eget bad og toilet er ideel set i lyset af de opgaver som Blå Kors løser. Både inde og ude er der gode muligheder for fællesaktiviteter i hyggelige rammer og mulighed for at finde en hyggekrog for sig selv. Beboerne kommer fra hele landet – nogle bor der i få måneder, andre i flere år.

Humlegården er godkendt efter Serviceloven, og er således et socialpædagogisk botilbud, der tilbyder et helhedsorienteret opholdsforløb. Målgruppen er voksne i alderen 30-70 år. Mange har haft et mangeårigt alkohol- og/eller andet misbrug, som ofte har haft store fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for den enkelte.

Der tilbydes trygge og rummelige rammer for forandring i et rus- og alkoholfrit miljø, sådan at beboerne har mulighed for at få det bedre. Der er en helhedsorienteret tilgang til behandling af ruskskader og der lægges vægt på, at den enkelte beboer får det bedre fysisk, psykisk og socialt.

Ernæringsassistenten sørger for, at der dagligt bliver lavet sund og ernæringsrigtig mad, hvad der er helt i tråd med husets ånd siden Kirstine Nolfis dage.

Kilder: Udklip m.m. i Fredensborg Arkiverne, Kirstine Nolfis bøger, Blå Kors Humlebæks hjemmeside og Skøtt Andersens artikel i bogen: Ukonventionel kræftbehandling (1996)

Humlegården set fra havesiden. I dag drives stedet af Blå Kors som et socialpædagogisk botilbud for mennesker, som har haft et alkoholmisbrug og botilbud for mennesker, der er hjemløse. (Foto: Peter Heiberg)

"En Vanvittig Lystrejse"

- LOF-foredrag ved No Widding februar 2016

Fredensborg Slot i fugleperspektiv (Farvelagt tegning af H.C. Lønborg fra 1728)

Her i Fredensborg-Humlebæk, ja i hele kommunen, skylder vi Frederik d. IV utroligt meget. Og det er ligeså utroligt lidt han fylder i vores fælles erindring.

Det må vi gøre noget ved. Vi ved nok, at han byggede Fredensborg Slot, og når vi googler efter, ved vi også at han indviede Slottet en råkold oktoberdag i 1722, et par år før det var færdigt! Og så var der Store Nordiske krig, som han brugte det meste af sit kongelige liv på at tabe. Men hvad vandt vi ved det i lokalområdet? – Jo, vi fik Fredensborg for den erstatning kongen modtog for aldrig mere at ville gøre krav på Skåne. Frederik solgte det gamle danske kerneland for Fredensborg Slot.

Forinden havde han bygget rytterskoler i Auderød, Veksebo og Grønholt. De ligger der også endnu. Gedigent opførte bygninger efter tidens bedste byggeskik. Og med en hyldest tavle for Majestæten. Ingen symbolik. Det var huse til en bestemt funktion: Undervisning og lærerbolig.

Med Fredensborg Slot forholder det sig lige modsat. Frederik d. IV brugte det meste af livet på at udtænke Slottets arkitektur og anlæggets design. Som

Mindeplade fra Firenze

sidste store bygværk være fortællingen over det liv, Danmarks første fødte enevoldshersker måtte friste på den danske trone.

Vi der bor her i Fredensborg betragter efter nogle år Slottet som en uforanderlig enhed tilbagetrukket på sin slotsbanke. Sådan har det altid set ud, og sådan vil det altid se ud. – Men prøv at stille spørgsmålet, Hvorfor?

Hvorfor byggede Frederik et nyt slot mellem Frederiksborg, hvor han opholdt sig meget, og Kronborg? Det skulle synes unødvendigt. Og hvorfor lige bestemt på Asminderød udmark? Hvorfor er slotstårnet inde i huset? Og huset bygget rundt om tårnet? Der i øvrigt er forsynet med fire "minareter", en i hvert hjørne.

Og hvorfor er slotsgården 8-kantet? Det er aldrig set før eller siden. Og hvor er avlsgården henne, der skulle forsyne herskab og den store stab af tjenende personale? Og de voldgrave og forsvarsværker, der altid blev bygget omkring de kongelige slotte? Og hvorfor har kongeflaget aldrig vejet over Fredensborg?

Når man således tænker over det, opdager man pludselig, at Fredensborg Slot er et enestående bygværk. Hvordan kunne vores konge i begyndelsen af 1700-tallet udtænke et sådant bygværk, - hvad var hans inspiration til det konstruktive og arkitektoniske. Og hvad er det han vil fortælle eftertiden – os – med anstrengelsernes resultat?

Frederik d. IV skrev ikke dagbog. Vi kan ikke slå op på en bestemt side og læse os til svaret. Men vi kan læse ud af alle de historiske efterretninger – og de er mange – der ligger fra hans regeringstid. Ja, fra hele hans liv.

En sådan beretning fører os gennem jagtscener på hollænderiet "Østrup" på Asminderød udmark, over Københavns Slot, til en ung mands dannelsesrejse i det italienske i 1692-93, videre gennem et pommerisk fornuftsægteskab og diverse krige til nok en "vanvittig lystrejse" til Venedig, Firenze og Lucca. For endelig at slutte livets odysse på Koldinghus, Clausholm og – Fredensborg.

Svaret på Fredensborg henter vi i de gamle italiensk bystater, i kongens passionerede kærlighed til livet, og dem han delte det med. Og hende han aldrig delte det med.

Det vil jeg holde foredrag om torsdag d. 11. og torsdag d. 18. februar 2016, i LOF regi. Tilmelding: www.lofkurser.dk

Burde enhver fredensborger ikke én gang i livet tage på en dannelsesrejse til Venedig, Firenze og Lucca, for i Frederik d. IV's fodspor, at opsøge de bygværker der inspirerede ham, de kunstskatte der betog ham og det sprudlende liv, han aldrig glemte. Jeg mener det burde være obligatorisk! Derfor har jeg arrangeret en sådan dannelsesrejse for alle interesserede 10 dage i september 2016.

Bøger af lokal interesse

Knudens krønike

En diger bog om den dansk-norske Knudtzon-slægt med undertitlen: En række nedslag henover et kvart årtusinde. Et af nedslagene omhandler N.H. Knudzon (1841-1925), som i 1904 flyttede ind i Villa Zoar. Villaen havde han fået tegnet af arkitekten Magdahl Nielsen og den 3 hektar store have anlagt af Erstad Jørgensen. Det blev hans Paradis og hans alderdoms fristed. I bogen er der blandt meget andet en fin skildring af hans livsgerning og Fredensborg-årene. *H.J. Knudtzon: Knudens krønike. Greens Forlag, 2015. 745 sider, illustreret (Bogen findes i Fredensborg Arkiverne og kan lånes fra bibliotekerne).*
Peter Heiberg.

Slægtsfortællinger

Bogen *Slægtsfortællinger* af Hans Thomsen stod på en udstillingshylde i Fredensborg Arkiverne. Hvorfor nu der?

Jeg begyndte at bladre lidt i bogen for at se, om den skulle indeholde noget lokalhistorisk stof fra Fredensborg. Hans Thomsens mødrene og fædrene aner har rod i det jyske lige som ham selv. Og det fortæller han livligt og grundigt om. Men det lokale stof handler om Viumgård i Vium, om Tvis og Lyne sogne og lidt fra krigen i 1864 samt englændernes bombardement af København i 1807. Først på side 155 opdagede jeg, at slægtsfortællingerne også omfattede personer med tilknytning til Fredensborg. Heureka!

Kapitlet havde overskriften: Fredensborg slot, og det omtalte slottets royale beboere gennem de første små hundrede år. Nuvel, det er velkendt stof. Men så kom senere en overskrift med titlen: Slotstømrermesteren, og det viste sig, at det handlede om hofstømrermester Lauritz Steen og personkredsen omkring ham. Han var en særdeles virksom bygmester i Fredensborg i 1700-tallet, hvor byens centrale dele tog form. Til sig selv byggede han et flot hus på Slotsgade 17. Et fint billede af hans gravsten ved Asminderød kirkes nordmur ledsager teksten.

Lauritz Steens svigersøn var den kgl. løber og senere fasanmester på slottet Johan Henrich Both, og kapitlet Fasanmesteren er helliget ham og hans familie. Svigerfar byggede Slotsgade 13 til ham. Da enkedronning Juliane Marie døde i 1796, var der ikke længere kongelige beboere, og Both flyttede ind i Røde Længe, for dog i 1804 at bosætte sig i Dalen (Kronprinsensvej 9) de sidste 3 år, han levede.

En sidste gang finder den jyske forfatter tilbage til Fredensborg i afsnittet: Gravstenen. Med udgangspunkt i teksten på gravstenen for Lauritz Steen får man historien om hans nærmeste efterslægt, sønnesønnen slotstømrer Peter Steen og hans hustru Louise, der fik tre sønner og tre døtre. En af dem, den smukke Henriette (1841-1894) får en nærmere omtale. Hun var lærerinde og kvindesagsforkæmper. Hun var kusine til Holger Drachmann, og hun havde et livslangt kærlighedsforhold til sin fætter, politikeren og grundlæggeren af "Politiken", Viggo Hørup.

Det er et interessant og grundigt arbejde, Hans Thomsen har præsteret, og den sidste del af bogen giver os et levende billede af nogle af de personer, der levede i Fredensborg i 1700-tallet og 1800-tallet.

Hans Thomsen: Slægtsfortællinger. Forlaget Anton, 2014. 252 sider, illustreret (kan lånes på biblioteket).

Ernst Tursø

B

Bestyrelsen for Fredensborg-Humlebæk

lokalhistoriske Forening 2015-2016:

Formand: Bent Skov Larsen, Bogårdsvej 309, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 11 47 Mobil 28 34 64 35 mail: bent.sl@mail.tele.dk

Næstformand: Peter Heiberg, Nørredamsvej 3 3480 Fredensborg

Tlf. 48 48 15 41 Mobil: 50 62 19 47 mail: peter@heibergs.net

Kasserer: Heidi Ølgaard, Teglgårdsvej 111B, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 23 46 mail: heidi.olgaard@gmail.com

Sekretær: Erik Vestergaard Thomsen, Violvej 28, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 04 09 mail: evt@privat.dk

Bestyrelsemedlemmer:

Poul Christensen, Sørupvej 60, 3480 Fredensborg

Tlf. 51 37 42 47 mail: britta@post9.tele.dk

Niels-Jørgen Pedersen, Vænget 12, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 42 71 Mobil: 23 41 56 77 mail: moesrose@mail.dk

Per Marstrand, Humlehaven 34, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 44 30 mail: per.marstrand@skolekom.dk

Suppleanter:

Carl Nielsen, Ida Tesdorpsvej 4B, 3050 Humlebæk

Tlf. 49 19 35 87 mail: estniel@webspeed.dk

Karen Lisbeth Poulsen, Langerødvej 33, 3480 Fredensborg

Tlf.: 49194229 - mail: karenlisbethpoulsen@gmail.com

